

STRATEGIA DZIAŁAŃ WYCHOWAWCZYCH I ZAPOBIEGAWCZYCH ORAZ SYSTEM INTERWENCJI WOBEC DZIECI I MŁODZIEŻY W SYTUACJACH ZAGROŻEŃ

Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy nr 2 im. dra Janusza Korczaka w Przemyślu

Podstawa prawna :

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. nr 51 poz.458 oraz Dz. U. 2003r. nr 210 poz. 2041)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 10 poz.96)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. Nr 26, poz. 226).
- Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

Placówki Oświatowe ze względu na swój powszechny charakter i rozległe funkcje są terenem na którym ujawniają się niemal wszystkie nurtujące młodzież problemy. Szkoła zobowiązana jest do wczesnego rozpoznawania niedostosowania społecznego i podejmowania stosownych oddziaływań wychowawczych, profilaktycznych oraz działań interwencyjnych.

Na terenie Ośrodka podejmowanych jest szereg różnorodnych działań wychowawczych, zapobiegawczych oraz interwencyjnych w związku z uzależnieniami oraz innymi sytuacjami zagrożenia.

Prowadzone działania dotyczą przede wszystkim profilaktyki pierwszorzędowej oraz elementów profilaktyki drugorzędowej. Składają się na nie działania:

- informacyjne
- edukacyjno-wychowawcze
- rozwijające zainteresowania i uzdolnienia wychowanków w tym, zajęcia pozalekcyjne, organizacja czasu wolnego
- interwencyjne

Działania te prowadzone są zgodnie z obowiązującą Strategią, ujętą w przedstawionych poniżej zagadnieniach charakteryzujących realizowane zadania.

I. Edukacja prozdrowotna, promocja zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia.

W środowisku Ośrodka systematycznie prowadzona jest edukacja prozdrowotna, promocja zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia.

Działania w tym zakresie prowadzone są przez wszystkich pracowników Ośrodka w ramach realizacji :

- Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Ośrodka,
- zajęć edukacyjnych:
  - przedmioty zgodnie z podstawą programową,
  - wychowanie do życia w rodzinie

II. Metody i formy rozwijania działalności informacyjnej.

Działalność informacyjna obejmuje upowszechnianie wśród wychowanków, ich rodziców oraz pracowników pedagogicznych Ośrodka informacji na temat:

- środków uzależniających i zjawiska uzależnienia
- szkodliwości, konsekwencji zdrowotnych, osobistych i społecznych uzależnień
- dostępnych form pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem i uzależnionym
- możliwości uzyskania pomocy w rozwiązywaniu problemów
- skutków prawnych związanych z naruszeniem obowiązujących przepisów dotyczących używania substancji psychoaktywnych (w tym dopalaczy i leków) oraz popełniania czynów zagrożonych odpowiedzialnością wobec prawa (ze szczególnym uwzględnieniem różnych form przemocy, w tym tzw. cyberprzemocy)
- obowiązujących norm i zasad postępowania
- odpowiedzialności prawnej nieletnich
- nieprawidłowych zachowań świadczących o demoralizacji

Podstawowe metody i formy działań to:

- pogadanki w ramach godzin wychowawczych i apeli
- specjalne zajęcia w klasie i grupie, w tym realizowane metodami aktywnymi
- spotkania profilaktyczne prowadzone przez przedstawicieli odpowiednich służb i instytucji
- adaptacja dostępnych programów profilaktycznych
- projekcje filmów edukacyjnych
- konkursy
- gazetki i inne prezentacje wizualne
- udostępnianie informatorów, poradników i materiałów edukacyjnych dotyczących uzależnień i ich skutków

III. Zadania pracowników Ośrodka w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży zagrożonym uzależnieniami i niedostosowaniem społecznym.

Wszyscy nauczyciele i wychowawcy zobowiązani są do:

- planowania i prowadzenia działań informacyjnych oraz zajęć profilaktycznych
- kształtowania prawidłowych postaw i osobowości wychowanków przez:
  - rozwijanie umiejętności psychospołecznych
  - budowanie poczucia własnej wartości
  - rozwój zainteresowań
  - promocję zdrowia
  - edukację ogólnospołeczną (normy i zasady życia w społeczeństwie)
- prowadzenia indywidualnego poradnictwa dla wychowanków i ich rodziców
- poszerzania wiedzy na temat profilaktyki uzależnień
- rozpoznawania zagrożeń związanych z uzależnieniami i demoralizacją
- podejmowania interwencji zgodnie z ustalonymi procedurami (działania interwencyjne wewnętrzne oraz we współpracy z odpowiednimi służbami)

Każda, dotycząca uczniów wizyta profilaktyczna czy interwencja służb w Ośrodku, powinna być wcześniej zasygnalizowana Dyrektorowi Ośrodka.

Numery telefonów interwencyjnych:

- Policja – 997 lub 112
- Pogotowie medyczne - 999
- Straż Pożarna – 998

- Straż Miejska – 986
- Pogotowie Gazowe – 992
- Pogotowie Energetyczne – 991
- Pogotowie Wodno – Kanalizacyjne – 994
- Pogotowie Ciepłownicze – 16 670 03 71

IV. Współpraca z rodzicami w zakresie działań wychowawczych, zapobiegawczych i prozdrowotnych

Współpraca z rodzicami/opiekunami wychowanków przyjmuje następujące formy:

- wymiany informacji dotyczących postaw wychowanków w odniesieniu do uzależnień
- wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo
- przekazywanie informacji dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez nieletnich i pełnoletnich wychowanków Ośrodka
- praca pedagogizacyjna z rodzicami dotycząca potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży, zagrożeń związanych z uzależnieniami i innymi zachowaniami ryzykownymi, dostępnych form pomocy specjalistycznej (w ramach ogólnych zebrań wszystkich rodziców spotkań oraz z wychowawcami klas i grup w internacie)
- udostępnianie rodzicom informatorów, poradników i materiałów edukacyjnych

V. Udział wychowanków Ośrodka w zajęciach profilaktycznych oraz zajęciach alternatywnych wobec zachowań ryzykownych, zaspokajanie potrzeb psychicznych i społecznych.

Systematyczne zajęcia profilaktyczne w odniesieniu do uzależnień prowadzą:

- wychowawcy klas, w oparciu o plany działań wychowawczych, w ramach godzin do dyspozycji wychowawcy klasy
- wychowawcy grup realizując plany pracy wychowawczej (zajęcia świetlicowe, inne formy pracy aktywnej)
- nauczyciele przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają zagadnienia dotyczące zapobiegania uzależnieniom, w ramach zajęć edukacyjnych
- nauczyciele realizujący edukację prozdrowotną i wychowanie do życia w rodzinie
- nauczyciele prowadzący zajęcia pozalekcyjne, ze szczególnym uwzględnieniem zajęć sportowych
- pedagog i psycholog Ośrodka - prowadząc zajęcia profilaktyczne i realizując programy profilaktyczne

W miarę możliwości organizacyjnych i finansowych w Ośrodku prowadzone są zajęcia rozwijające zainteresowania i umiejętności wychowanków podnoszące poczucie własnej wartości oraz zaspokajające ich potrzeby psychiczne.

VI. Dostosowanie treści i form zajęć profilaktycznych.

Wybór przekazywanych wychowankom treści oraz stosowanych form pracy odbywa się zgodnie z ich wiekiem, możliwościami intelektualnymi oraz percepcyjnymi. Podejmowane działania uwzględniają potrzeby danej grupy związane ze stopniem zagrożenia uzależnieniem oraz występującymi aktualnie zachowaniami ryzykownymi.

Oceny sytuacji w tym zakresie dokonuje wychowawca klasy/grupy planując pracę wychowawczą i zapobiegawczą w danym roku szkolnym, uwzględniając informacje uzyskane od innych nauczycieli, wychowawców oraz specjalistów (okresowa ocena sytuacji wychowawczej w Placówce, konsultacje indywidualne).

VII. Edukacja rówieśnicza.

Starsi wychowankowie Ośrodka włączani są w działania edukacyjne dotyczące zagrożenia uzależnieniami w formie:

- przygotowywania gazetek ściennych
- prowadzenia apeli tematycznych
- udziału w konkursach, gdzie widownię stanowią inni wychowankowie
- aktywnej wymiany poglądów w ramach zajęć profilaktycznych

VIII. Sposób współdziałania pracowników Ośrodka ze służbą zdrowia.

Zatrudnieni w Ośrodku pracownicy służby zdrowia prowadzą działania profilaktyczne o charakterze informacyjnym, również w zakresie zagrożenia uzależnieniami. W przypadkach koniecznych udzielają pomocy interwencyjnej związanej z określeniem stanu zdrowia wychowanka, będącego pod wpływem alkoholu bądź narkotyków oraz ewentualnej konieczności udzielenia stosownej formy pomocy medycznej. W sytuacji nieobecności na terenie Ośrodka pielęgniarki, w razie konieczności wychowawca wzywa lekarza Pogotowia Ratunkowego.

IX. Współpraca z instytucjami wspierającymi działania szkół w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży.

Pracownicy Ośrodka w zakresie zapobiegania oraz interwencji wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem oraz niedostosowaniem społecznym współpracują z: Policją, Sądem, Strażą Miejską, MOZU, służbami Pomocy Społecznej, TPD oraz poradniami psychologiczno- pedagogicznymi i zdrowia psychicznego, jak również innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży.

Wspólne działania obejmują:

- upowszechnianie informacji dotyczących zagrożenia uzależnieniami i zachowań ryzykownych
- interwencje w przypadkach koniecznych
- współdziałanie w realizacji zadań należących do kompetencji tych instytucji
- podejmowanie działań na rzecz indywidualnej pomocy wychowankom i ich rodzinom.

X. Wspieranie dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem

W ramach opieki psychologiczno – pedagogicznej wychowankowie mają możliwość korzystania z pomocy wychowawcy, pedagoga i psychologa Ośrodka w rozwiązywaniu problemów osobistych i rodzinnych, których nawarstwienie może powodować sięganie po środki odurzające.

Organizacja pracy Ośrodka zapewnia wychowankom możliwość zaspokajania potrzeb psychicznych, społecznych, rozwój zainteresowań i umiejętności oraz przygotowanie do życia w integracji ze środowiskiem.

Wobec wychowanków, u których zespół zjawisk psychicznych i oddziaływań środowiskowych stwarza wysokie prawdopodobieństwo powstania zależności od środków uzależniających oraz wobec uczniów, o których wiemy, że sporadycznie używają środków uzależniających realizowane są zadania profilaktyki drugorzędowej, takie jak :

- diagnoza psychologiczna i pedagogiczna problemu
- indywidualne rozmowy wyjaśniająco – ostrzegawcze
- spotkania o charakterze terapeutycznym, budowanie poczucia własnej wartości
- osobiste wsparcie, w tym motywowanie do podejmowania form aktywności alternatywnych do stosowania środków psychoaktywnych
- ścisła współpraca z rodzicami (opiekunami) w zakresie wymiany informacji, poradnictwa, podjętych wspólnie działań wychowawczych oraz udzielanie rodzicom wsparcia psychicznego
- przekazywanie informacji dotyczących dostępnych form pomocy specjalistycznej
- nawiązywanie współpracy z instytucjami i organizacjami wspierającymi rodzinę.

XI. Doksztalcanie Rady Pedagogicznej Ośrodka.

W ramach Wewnątrzszkolnego Doskonalenia Nauczycieli systematycznie poruszane są zagadnienia związane z profilaktyką uzależnień i niedostosowania społecznego. Spotkania szkoleniowe dotyczą min. problemów dzieci i młodzieży, profilaktyki uzależnień, podejmowania wczesnej interwencji w sytuacji zagrożenia uzależnieniem, dostępnych form pomocy dzieciom i rodzicom.

XII. Systematyczna ocena efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych.

Członkowie Rady Pedagogicznej systematycznie dokonują oceny efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych, szczególnie prowadząc ewaluację realizacji zadań Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Ośrodka. W ramach dokonywane Wielospecjalistycznej Oceny Poziomu Funkcjonowania Ucznia - okresowo dokonuje się również analizy sytuacji wychowawczej oraz występujących problemów i zagrożeń. We współpracy ze specjalistami wyznaczane są kierunki dalszej pracy profilaktycznej oraz określone zagadnienia i zjawiska wymagające szczególnej uwagi. W sytuacjach wymagających dodatkowej interwencji nauczyciele i wychowawcy spotykają się celem rozwiązywania bieżących problemów związanych z nieprawidłowymi zachowaniami wychowanków; planują wspólnie indywidualne oddziaływania i kroki zaradcze. Rada Pedagogiczna Ośrodka systematycznie zajmuje się problematyką związaną z indywidualnym zagrożeniem uzależnieniem czy demoralizacją analizując postawy poszczególnych wychowanków przy wystawianiu oceny z zachowania.

Podsumowanie.

Działania wychowawcze, zapobiegawcze oraz interwencyjne wobec wychowanków Ośrodka zagrożonych uzależnieniem, niedostosowaniem społecznym oraz przejawiających nieprawidłowe zachowania prowadzone są w ramach działań profilaktyki pierwszorzędowej oraz elementów drugorzędowej. Profilaktyką pierwszorzędową objęci są wszyscy wychowankowie Ośrodka, w tym uczniowie zagrożeni uzależnieniem. W Placówce systematycznie prowadzona jest edukacja prozdrowotna, promocja zdrowia psychicznego i zdrowego trybu życia zgodnie z założeniami Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Ośrodka. Placówka zapewnia możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego, w tym rozwój zainteresowań i uzdolnień. Wychowankowie objęci są opieką psychologiczno – pedagogiczną.

W przypadku wykorzystania dostępnych środków oddziaływań oraz braku efektów współpracy z rodzicami/opiekunami ucznia, o fakcie demoralizacji powiadamiany jest Sąd Rodzinny i Policja.

W Ośrodku nie jest prowadzona terapia uzależnień ani profilaktyka trzeciorzędowa. Wychowankom uzależnionym i ich rodzicom udostępniane mogą być natomiast informacje na temat specjalistycznych Placówek terapeutycznych.

Uczniowie uzależnieni od środków psychoaktywnych, nie podejmujący leczenia nie mogą być wychowankami Ośrodka.

Najistotniejsze akty prawne.

1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich /Dz. U. z 1982 r. Nr 35 poz. 228 z p. zm. - tekst jednolity Dz. z 2002 r. Nr 11 poz. 109 /oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą.

2) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U. Nr 35, poz. 230 z p. zm./

3) Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii /Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198/.

4) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji /Dz. U. Nr 30 poz. 179 z późn. zm./

5) Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.

6) Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty /Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm./